

Dretg matrimonial e dretg d'ierta

In manual per spus e consorts

■ La brochura «Dretg matrimonial e dretg d'ierta» dal Departament federal da giustia e polizia infurmescha davart la lètg, ils dretgs e duairs dals consorts, il dretg dals bains matrimonials, il dretg d'ierta ed il divorzi. Ella respunda a moda concisa a dumondas sco las suandantas: Tgeninas èn las premissas per maridar? Tge num portan consorts e lur uffants? Tge dretg da burgais han ils consorts e lur uffants? Pertge vegn duvrà in contract matrimonial? Tge po vegnir fixà cun in testament u in contract d'ierta? La brochura accessibla sur chattà.ch è vegnida edida l'onn 2000 – il text che suonda è actualisà e correspunda a la versiun 2010.

Sch'in pèr decida da maridar, sto'la drizzar a l'uffizi da stadi civil al lieu da domicil da la spusa u dal spus. Per ch'ìls

spus possian maridar, ston els tenor lescha esser maiorens, quai vul dir avair almain 18 onns. La

spusa ed il spus na dastgan betg esser parents en lingia directa. Uschia è per exempel esclusa la lètg tranter fragliuns e fragliuns d'ina vart.

Per la celebrazion da la maridaglia duain ils spus inoltrar ina dumonda a l'uffizi da stadi civil al lieu da domicil da la spusa u dal spus ensem cun in attest da domicil (emess da la controlla d'abitants resp. da l'uffizi d'annunziar persunas) ed in attest da stadi civil (emess da l'uffizi da stadi civil dal lieu da burgais). Persunas estras ston per regla agiuntar anc ils documents davart naschienscha, schlattaina, num, ap-

Cuverta da la brochura «Dretg matrimonial e dretg d'ierta» (2000).

da maridaglia. L'uffizi da stadi civil examinescha lura la dumonda ed als communitgescha en scrit, sche la maridaglia possa avair lieu.

La celebrazion da la maridaglia civila è publica ed ha lieu en preschientscha da duas perditgas maiorens determinadas dals spus. En la localitad da la maridaglia dumonda l'uffizial resp. l'uffiziala da sta-

Dretgs e duairs dals consorts

Sco pèr maridà han ils consorts novs dretgs ma er novs duairs. Ina da las emprimas acziuns ch'els duain far è decider per in num da famiglia. Tenor il dretg matrimonial han els differentas opziuns: els portan tuts dus il num da l'um sco num da famiglia, els pon dentant er sa decider per il num da la dunna. Sche la consorta u il consort na vul betg desister da ses num d'avant la maridaglia, alura po ella/el metter quel num ordavant al num da famiglia. Sper il num da famiglia pon ils consorts utilizar en il mingadi er l'uschenunà num d'allianza. El sa cumpona dal num da famiglia e dal num da famiglia d'avant la maridaglia da la dunna u da l'um. En emprima piazza stat adina il num da famiglia; il num da famiglia d'avant la maridaglia vegn agiuntà cun in strig d'uniun. Il num d'allianza n'è betg in num uffizial e na vegn perquai betg nudà en il register da stadi civil. Sin giavisch po el dentant vegnir menziunà en il passaport. Ils uffants comunabels portan il num da famiglia dals geniturs.

Cun maridar midan ils dretgs da burgais da la dunna. Ella survegn il dretg da burgais chantunal e communal da ses consort, senza però perder ses dretg da burgais da fin uss. Ils uffants comunabels obtegnan exclusivamain il dretg da burgais dal bab.

Dunna ed um procuran comunablamain per il mantegniment da la famiglia. Els decidan ensem co ch'els repartan las incumbensas, spezialmain las activitads da gudogn, da tegnairchasa e d'educaziun, e quai correspundentamain als basegns da la famiglia e da las pussaivladads personalas e finanzialas. Sco contribuziun al mantegniment da la famiglia quintan tant prestaziuns en daners sco er la lavur da tegnairchasa, l'assistenza dals uffants e, per quant che quai è necessari, la collavuraziun en la professiun u il mastergn da la consorta resp. dal consort.

Sche be ina persuna s'occupa dal tegnairchasa e dals uffants na po ella per regla betg sorprendere in'activitad da gudogn. Ella ha perquai il dretg d'import adequat en daners a sia libra disposiziun. Quest import paja la consorta resp. il consort ad ella.

Dretg dals bains matrimonials e dretg d'ierta

L'uschenunà stadi dals bains fixescha d'ina vart co che la dunna e l'um utilischan ed administreschan lur bains da facultad durant la lètg, da l'autra vart fixe-

scha el co las facultads ed ils respargns vegnan repartids en cas da mort u divorzi. La lescha conuscha trais stadi dals bains tranter ils quals ils consorts pon tscherner in: la participaziun a l'acquist, la cuminanza dals bains e la separaziun dals bains.

Tar la *participaziun a l'acquist* han la dunna e l'um da princip facultads separadas. Tar la schliaziun dal stadi dals bains dentant, spezialmain en cas da mort u divorzi, vegn quintà ensem l'acquist – quai èn ils respargns ch'els han fatg durant la lètg. Da questa summa vegn ina mesadad bunifitgada a la dunna e l'autra mesadad a l'um. Tar la *cuminanza dals bains* datti trais facultads: Ina che tutga a la dunna, ina che tutga a l'um ed ina ch'appartegna a domadus. Tge che vegn quintà tar ils bains comunabels vegn reglè en il contract matrimonial. En cas da schliaziun dal stadi dals bains vegn repartida la facultad comunabla. Tar la *separaziun dals bains* na datti betg ina facultad comunabla. Domadus consorts restan durant la lètg ed er en cas da schliaziun dal stadi dals bains proprietaris sulets da lur facultads e da lur respargns. Er quest stadi dals bains sto vegnir fixà cun in contract matrimonial. Sche la consorta ed il consort na fan betg in contract matrimonial vala en lur lètg tenor lescha la participaziun a l'acquist.

Il dretg d'ierta reglamentescha tgi ch'ierta e co il relasch vegn repartì tran-

ter trais uschenunads tscheps. Parents da l'emprim tschep èn ils uffants e biadis; parents dal segund tschep èn ils geniturs, ils fragliuns e lur descendents; parents dal terz tschep èn ils tats e tattas e lur descendents, damai las ondas ed augs, cusrinas e cusrins. Cun in testament decida ina persuna che ses relasch duai vegnir repartì auter che previs en la lescha. Uschia po ella conceder per exempel al consort dapli che previs en la lescha u era favurisar persunas che n'avesan uschigliu betg il dretg d'ierta, sco per exempel enconuschents ed amis. Il testament dastga vegnir midà, abrogà u remplazzà cun in nov da tut temp.

Il divorzi

Il dretg da divorzi regla la schliaziun da la lètg e las consequenzas dal divorzi. Sch'ìls consorts èn perencltgs da sa separar, pon els far la dumonda da divorzi da tut temp comunablamain avant dretgira. Sch'i reussescha ad els da sa cunvegner davart tut las consequenzas dal divorzi, preschentan els ina cunvegna correspundenta e decleran ch'els van d'accord davart las consequenzas economicas. Plinavant ston els suttametter propostas comunablas concernent ils uffants. Silsuenter vegnan els tadlads da la dretgira tant comunablamain sco er separadamain. Sche quella è persvasa ch'il divorzi vegna giavischà or da libra volun-

Nadja Braun e Christian Tanner vulan maridar e giavischan uffants. Per il num ston els sa decider tranter las quatter sequentas variantas:

1) Nadja Tanner	Christian Tanner	Uffants: Tanner
2) Nadja Braun Tanner	Christian Tanner	Uffants: Tanner
3) Nadja Braun	Christian Braun	Uffants: Braun
4) Nadja Braun	Christian Tanner Braun	Uffants: Braun

Sche Nadja e Christian tschernan il num da famiglia Tanner, alur dastgan els duvrar en il mingadi er il num d'allianza Tanner-Braun (cun strig d'uniun). Sch'il num da famiglia sa cloma Braun, alur pon els sa numnar Braun-Tanner.

Tge num portan consorts e lur uffants? (model).

partegnentscha ad ina famiglia, stadi civil e nazionalità. Suentar ston ils spus explitgar persunalmain a l'uffizial resp. l'uffiziala da stadi civil ch'els adempleschan tut las premissas per maridar e ch'i na dat nagins impediments

di civil, sch'ìls spus vulan s'unir tras il liom da la lètg. Sch'els affirmeschan domadus la dumonda, vala la lètg sco concludida. Suentar ston ils consorts e las perditgas suttascriver l'inscripziun en il register matrimonial.

Tgi gida en cas da difficultads en la lètg?

En cas da difficultads en la lètg pon ins sa drizzar sulet u ensem ad *in post da cussegliaziun da lètg u da famiglia*. Quel n'emprova betg mo da gidar tar conflicts en la relaziun, mabain cussegliar er tar problems d'educaziun e tar dumondas da budget.

Sch'ins na chatta nagina soluziun tar problems da lètg – per exempel, sche in dals consorts na va betg d'accord en ina fatschenta impurtanta da famiglia u sche il consort resp. la consorta n'ademplescha betg ses duairs –, alura pon ins sa drizzar sulet u ensem a la *dretgira per la proteccziun da la lètg*. Quella vegn l'emprim ad empruvar d'intermediar e da conciliar. Eventualmain fa ella endament duairs negligids. Sche quai na gida nagut, ordinescha ella sin proposta las mesiras previsas en la lescha. Ella po numnadamain: fixar l'import en daners ch'è necessari per il mantegniment da la famiglia; disponer che a quella persuna che n'ademplescha betg ses duair da mantegniment vegnia deducida directamain da la paja la contribuziun al mantegniment per

la famiglia e che quella vegnia surdada a la consorta resp. al consort; pretendere dals consorts da sa dar vicendaivlamain infurmaziuns davart lur relaziuns finanzialas; scumandar a quella persuna che s'furla la facultad da famiglia da disponer da tschertas parts da sia atgna facultad senza il consentiment da la consorta resp. dal consort; ordinar la separaziun dals bains.

Sche las difficultads en la lètg èn uschè grondas che la convivenza smanscha la sanadad u la segirezza economica, han ins il dretg da dissolver il tegnairchasa comunabel er cunter la voluntad dal consort. En quest cas pon ins medemamain appellar a la dretgira per la proteccziun da la lètg e pretendere che quella reglia il diever da l'abitaziun e da la rauba da chasa; fixeschia las contribuziuns da mantegniment per la famiglia; designeschia tar qual genitur ch'ìls uffants restan; reglia il dretg da visita dals uffants.

Tge post che gida vinavant intervegn ins tar l'administraziun communal u chantunala.

Las parts d'ierta legalas (senza testament), las parts legitimas e disponibilas (cun testament).

ter la consorta surviventa u il consort survivent e las ulteriuras ertavlas ed ils ulteriurs ertavels. Tar la mort d'ina persuna va tut sia facultad inclusiv ils daveits a las ertavlas ed als ertavels. Questa facultad, l'uschenunà relasch, tutga l'emprim a tut ils ertavels ensem. Quels pon disponer da princip be comunablamain da quel e furman perquai ina cuminanza d'ertavels. Per ch'il relasch possa vegnir erui, sto vegnir fatg l'emprim il rendaquint dal dretg dals bains. Uschepert che sia dimensiun e las singulas parts d'ierta èn fixadas po l'ierta vegnir repartida tranter las ertavlas ed ils ertavels.

Sch'i n'è betg vegnì fatg in testament u in contract matrimonial fin la mort fixescha la lescha tgi ch'ierta. Il consort resp. la consorta han tenor lescha adina il dretg d'ertar. Il dretg d'ierta dals ulteriurs commembers da famiglia dependa dal grad da parentella. I vegn differenzià

tad e suenter ponderaziuns intensivass, proclamescha ella il divorzi.

Sch'ina persuna va d'accord davart il divorzi dentant betg davart sias consequenzas declera ella che la dretgira duaja giuditar ils puncts dispaivels. Sch'ìls consorts na cunvegnan betg davart il divorzi, pon els purtar plant sin divorzi, premiss ch'els han vivi separadamain dapli dus onns il mument da l'inoltraziun dal plant.

La preschentaaziun:

Departament federal da giustia e polizia. Dretg matrimonial e dretg d'ierta. In manual per spus e consorts. Berna 2000.

Dapli infurmaziuns:

chattà.ch/?hiid=135
www.chattà.ch